

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לתאטרון העברי והישראלי - 20140

תאריך עדכון אחרון 14-10-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות התאטרון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ישעיהו בר-יעקב

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: isaiah.bar-yaacov@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ג' 11:00-12:00 חדר 6307

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יקנה ידע בסיסי בתולדות התיאטרון העברי והישראלי, למן ראשית המאה העשרים ועד לסופה. נעמוד על אופיים של המוסדות התיאטרוניים הבולטים, של המחזאים, השחקנים והבמאים הבולטים אשר עיצבו את פני התיאטרון הישראלי. הקורס ישלב בין קריאה במחזות מרכזיים שהשפיעו על תולדות התיאטרון בארץ לבין קריאת מאמרים ופרקי ספרים המתארים את ההיסטוריה של מוסדות התיאטרון והבמאים החשובים. הסקירה של ההיסטוריה הבימתית תעשה מתוך שילוב של חשיבה בהקשרים אמנותיים לבין הקשרים סוציו-תרבותיים, המדגישים את מערכות ההיזון החוזר בין התרבות כשדה פעילות אוטונומי הפועל מתוך דינמיקות פנימיות שלו לבין התרבות כחלק משדה רחב יותר של התרחשויות המושפעות משינויים פוליטיים, חברתיים ומעמדיים.

מטרות הקורס:

ניתוח סגנונות של כתיבה דרמטית, של בימוי ושל שפת מופע בתיאטרון הישראלי. קריאה של יצירות מפתח בתיאטרון הישראלי כאירועים אמנותיים וסוציו-תרבותיים בזמן ובמקום נתונים. שליטה בנושאי חתך בתיאטרון הישראלי ואופני התפתחותם לאורך השנים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

התלמיד ילמד לזהות את היצירות העיקריות של הדרמה הישראלית ואת הנושאים המרכזיים שבהם היא מטפלת. התלמיד יוכל להצביע על המגמות ההיסטוריות החשובות בהתפתחות התיאטרון העברי והישראלי, ולהסביר את יחסי הגומלין שבין הפן האמנותי של היצירה התיאטרונית לבין התעסקותה בשאלות פוליטיות, היסטוריות וחברתיות שהעסיקו את החברה הישראלית בכל תקופה. התלמיד יוכל לנתח את היצירות כיצירות דרמטיות ספרותיות וכיצירות תיאטרוניות המייצרות שפה בימתית ישראלית ייחודית על הבמה

דרישות נוכחות (%) :

80% (השתתפות חובה)

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטאלית ודיון. כמו כן, צילומים, מסמכים וקטעי הצגות יוקרנו וידונו בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבנה הקורס:

- פרק 1 - ראשית התיאטרון העברי בארץ ובחו"ל והולדת הבימה (קריאה: 2 פרקים מהספר של עמנואל לוי על תולדות הבימה)
- פרק 2 - "הדיבוק" כאירוע מכונן לתיאטרון העברי וכסמל לאומי (אנ-סקי, "הדיבוק" + מאמר של גד קינר)
- פרק 3 - הקאמרי - התיאטרון של המדינה החדשה (שמיר, "הוא הלך בשדות" + מאמר של זהבה כספי)

- פרק 4 - התיאטרון של שנות החמישים והשישים - בין בידור לבין התמודדות עם בעיות חברתיות (מוסינזון, "קזבלן" + פרק מהספר של דן אוריין)
- פרק 5 - ניסים אלוני והתיאטרון האחר של שנות השישים - (אלוני, "הנסיכה האמריקאית" + מאמר של זהבה כספי)
- פרק 6 - התיאטרון של חנוך לוין - מסאטירה לקומדיה שחורה ועד לטרגדיה אקזיסטנציאלית. (לוין, "חפץ" + פרק מהספר של חיים נגיד על לוין)
- פרק 7 - התיאטרון התיעודי והפוליטי של שנות השבעים והשמונים וייצוג השואה על הבמה (סובול, "גטו" + מאמר של פרדי רוקם)
- פרק 8 - ייצוג התנ"ך על הבמה הישראלית (עברון, "יהוא"; ירושלמי, ירושלמי, "ויאמר וילך" (סרט) + מאמר של ליאורה מלכא ילין + מאמר של שרון אהרונסון-להבי)
- פרק 9 - פסטיבל עכו ועליית התיאטרון החוץ ממסדי (המרכז לתיאטרון עכו, "ארבייט מאכט פרי מטיטלנד אירופה" על פי הסרט התיעודי "אל תגע לי בשואה", במאי: אשר טללים + מאמר של פרדי רוקם)
- פרק 10 - שנות התשעים ועליית מחזאות הנשים (מזי"א, "משחקים בחצר האחורית"; גוב, "חברות הכי טובות" + מאמר של גד קינר + מאמר של ענת גסר-אדלסברג)

חומר חובה לקריאה:

- חלק א' - מחזות (קריאת חובה)
- אלוני, ניסים, הנסיכה האמריקאית, תל אביב: עמיקם 1963.
- אנ-סקי, "הדיבוק", תרגום: חיים נחמן ביאליק. פרוייקט בן יהודה.
<http://benyehuda.org/bialik/hadibuk.html>
- גוב, ענת, חברות הכי טובות, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2001.
- לוין, חנוך, "חפץ", בתוך: לוין, חנוך. חפץ ואחרים. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1988. הטקסט גם מופיע באתר של כל כתבי חנוך לוין - <http://p87/text/com.hanochlevin/>
- מזי"א, עדנה, משחקים בחצר האחורית, תל-אביב: אור-עם, 1993.
- מוסינזון, יגאל, קזבלן, תל אביב: אור עם, 1989.
- סובול, יהושע, גטו, תל אביב: אור עם, 1992.
- עברון, גלעד, "יהוא", בתוך עברון גלעד, שישה מחזות, תל-אביב: ספרא ואסף מחזות, 2009.*
- שמיר, משה, הוא הלך בשדות, תל אביב: אור עם, 1989.
- סרטים של הצגות (צפיית חובה):
- אל תגע לי בשואה (סרט תיעודי על ההצגה "ארבייט מאכט פרי" מטיטלנד אירופה", 1995, בימוי: אשר טללים - 2 חלקים)
- ויאמר וילך (אנסמבל עיתים, 1996, בימוי: רינה ירושלמי)

- חלק ב' - מאמרים לפי הפרקים של הקורס (מאמרי חובה)
- (1) לוי, עמנואל. התיאטרון הלאומי הבימה: קורות התיאטרון בשנים 1917-1979. תל אביב: עקד, 1980. 57-17. (פרק 1, "הקבוצה המייסדת" + פרק 2, "אידיולוגיה ופרטואר")*
- (2) קינר, גד. "הפקת וכטנגוב - התקבלות אגנוסטית כמיתוס לאומי: בין התכוונות להתקבלות". בתוך: אל נא תגרשוני: עיונים חדשים ב"הדיבוק", עורכים דורית ירושלמי ושמעון לוי, תל אביב: ספרא ואסף מחקרים, 2009, 123-136.*
- (3) כספי, זהבה, "ועמד החבר כנגד הפלדה": דרמות תש"ח - האמנם ספרות מגויסת? ", מכאן, כך ז' 73-90: (2006)*
- (4) אוריין, דן, "שנות החמישים: קזבלן", בתוך הבעיה העדתית בתיאטרון הישראלי. תל אביב:

- האוניברסיטה הפתוחה, 2004. 77-92. *
- (5) כספי, זהבה, "זה כמו קליידוסקופ. לך תחזיק דבר חיוני, ממשי בתוך משחק הצבעים הזה": פואטיקה של פסטיש במחזה הנסיכה האמריקאית לנסיים אלוני", בתוך על מלכים, צוענים ושחקנים: מחקרים ביצירתו התיאטרונית של נסים אלוני, בעריכת נורית יערי, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2005, 110-121.*
- (6) נגיד, חיים, "הקומדיה העגומה של הלץ האומלל", בתוך צחוק וצמרמורת, תל-אביב: אור-עם, 1998, 61-84.*
- 7)
- Rokem, Freddie, *Performing History – Theatrical Representations of the Past in Contemporary Theatre*. Iowa: University of Iowa Press, 2000: 38-56.*
- (8) מלכא ילין, ליאורה, "הגוף הלאומי וייצוגיו ב'הוא' לגלעד עברון: און ואיון הגיבור", בתוך הבימה: עיונים חדשים בתאטרון לאומי, בעריכת שלי זר-ציון, דורית ירושלמי וגד קינר-קיסניגר, תל-אביב: רסלינג, 2017, 449-474.*
- (8ב) אהרונסון-להבי, שרון, "רמזים לישראל העכשווית בתנ"ך על פי ירושלמי" בתוך התיאטרון: רבעון לתיאטרון עכשווי, 1, 1998, 68-73.*
- (9) רוקם, פרדי, "ארבאייט מאכט פראייט מטיטלנד אירופה", תיאוריה וביקורת, 12-13 (1999), 389-400.*
- (10) קינר, גד, "להציץ במציץ: תחבולות אירוניות ואלימות במחזאות הנשים החדשה", תיאטרון: רבעון לתיאטרון עכשווי, 5 (2001), 3-9.*
- (10ב) גסר-אדלסבורג, ענת, "משחקים דו-משמעיים בחצר האחורית: על המסרים הכפולים של הצגה דידקטית מצליחה", תיאטרון: רבעון לתיאטרון עכשווי, 3 (2000), 70-73.*
- * מאמרים המופיעים ברשימת השמורים האלקטרוניים של הקורס.
- ** מאמרים או פרקים המופיעים בספרים הקיימים בספרייה כספרים אלקטרוניים.

חומר לקריאה נוספת:

ביבליוגרפיית עזר מומלצת

- אוריין, דן. יהדותו של התיאטרון הישראלי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1998.
- אוריין, דן. הבעיה העדתית בתיאטרון הישראלי. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2004.
- בן-מרדכי, יצחק. ליידיס אנד ג'נטלמן אנד ליידיס: עיונים ביצירתו של נסים אלוני. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, 2004.
- ברוך, רינה, השוטה בדרמה הישראלית: עיונים בדרמה האוונגרדית של יוסף מונדי, נסים אלוני, חנוך לוין, אמיל חביבי ומוחמד בכרי, תל-אביב: ספרא ונאסף מחקרים, 2017.
- גילולה, לאה, התיאטרון הקאמרי (1945-1961): השגשוג, המשבר ותיקונו, ירושלים: יד יצחק בן צבי, 2014.
- זר-ציון, שלי, הבימה בברלין: מיסודו של תאטרון ציוני, ירושלים: מאגנס, 2015.
- טרטקובסקי, ילנה. הבימה - המורשת הרוסית. תל אביב: ספרא, 2013.
- יערי, נורית (עורך), על מלכים, צוענים ושחקנים: מחקרים ביצירתו התיאטרונית של נסים אלוני. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2005.
- יערי, נורית ולוי, שמעון (עורכים), חנוך לוין - האיש עם המיתוס באמצע, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2004.
- ירושלמי דורית ולוי, שמעון (עורכים), אל נא תגרשוני: עיונים חדשים ב"הדיבוק". תל אביב: ספרא ואסף מחקרים, 2009.
- ירושלמי, דורית. דרך הבימוי: על במאים בתיאטרון הישראלי. תל אביב: דביר וכנרת זמורה ביתן, 2013.

- כספי, זהבה. היושבים בחושך: עולמו הדרמטי של חנוך לוין: סובייקט, מחבר, צופים. ירושלים: כתר, 2005.
- כספי, זהבה, וקינר גד (עריכה), צפייה חוזרת: עיון מחודש במחזאות מקור, באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, 2013.
- לאור, יצחק. חנוך לוין - מונוגרפיה. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2010.
- לוי, עמנואל. התיאטרון הלאומי הבימה: קורות התיאטרון בשנים 1917-1979. תל אביב: עקד, 1980.
- לוי, שמעון, תאטרון ישראלי - זמנים חללים, עלילות, תל-אביב: רסלינג, 2016.
- לוי, שמעון ושואף, קרינה, קנון התיאטרון העברי: מאה הצגות ועוד אחת, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2002.
- נגיד, חיים. בגנות האשליה - הז'אנר התיאטרוני בדרמה העברית. תל אביב: ספרא ואסף מחקרים, 2009.
- נגיד, חיים, צחוק וצמרמורת, תל-אביב: אור-עם, 1998.
- נגיד, חיים, הליצן בן דמות היגון: על רצינותה של הקומדיה הישראלית, תל-אביב: ספרא ואסף מחקרים, 2013.
- פיינגולד, בן-עמי. תש"ח בתיאטרון. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2001.
- פיינגולד, בן-עמי. השואה בדרמה העברית - סוגיות, צורות, מגמות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2012.
- שוהם, חיים, הדראמה של 'דור בארץ' (אתגר ומציאות בדראמה הישראלית), תל-אביב: אור-עם, 1989.
- Ben Zvi, Linda (ed.), Theater in Israel, Ann Arbor: Un. Of Michigan, 1996.
- Kohansky, Mendel, The Hebrew Theatre: Its First Fifty Years, Jerusalem: Israel Universities Press, 1969.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה	70 %
הרצאה	0 %
השתתפות	10 %
הגשת עבודה	0 %
הגשת תרגילים	0 %
הגשת דו"חות	0 %
פרויקט מחקר	0 %
בחנים	20 %
אחר	0 %

מידע נוסף / הערות:

מבחן הסיום יערך במתכונת של מבחן בית.